ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

Dual Education Management Model for Learning Community in Career Skills in the Service Area of the Institute of Vocational Education : Northern Region 1

วัชรพงศ์ ฝั้นติ๊บ*
Watcharapong Funtip
ภูเบศ พวงแก้ว**
Phubet Pongkhaw
ชูชีพ พุทธประเสริฐ**
Choocheep Puttapapsuea
ถนัด บุญชัย**
Thanat Boonchai

Received : December 27, 2022
Revised : June 8, 2023
Accepted : November 23, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครองและตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพในชุมชน จากสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 จำนวน 43 แห่ง จำนวน 731 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์, แบบบันทึกการประชุม, และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกการบริหารจัดการ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ส่วนคู่มือการใช้รูปแบบมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คำชี้แจง 2) บทนำ

*นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Doctor of Philosophy Student Education Administration, Chiang Mai Rajabhat University
(Corresponding Author) e-mail: wat82@hotmail.com
**อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Teacher of the Doctor of Education Program Education Administration Chiang Mai Rajabhat University

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

3) รูปแบบ 4) กระบวนการใช้รูปแบบ 5) การประเมินผลการใช้รูปแบบ 6) เอกสารอ้างอิง และ 7) ภาคผนวก ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 มีความถูกต้องและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่ารูปแบบและคู่มือ มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์

คำสำคัญ : การบริหารจัดการทวิศึกษา / สังคมแห่งการเรียนรู้ / ทักษะอาชีพ / เขตบริการ / สถาบันการอาชีวศึกษา

ABSTRACT

This research aims to create and evaluate a model and manual for using the dual education management model to create a learning society in vocational skills in the service area of the Institute of Vocational Education: Northern Region 1. It is both quantitative and quantitative research. The sample group consisted of administrators, teachers, educational personnel, students, parents, and professional representatives in the community. From educational institutions participating in the dual education project in the service area of the Institute of Vocational Education: Northern Region 1, 43 locations, totaling 731 people, through purposive selection. Research tools are questionnaires, interviews, meeting minutes, and assessments. Frequency, percentage, mean, and standard deviation were used to examine the data. The research results found that the dual education management model to create a learning society of vocational skills in the service area of the Institute of Vocational Education: Northern Region 1 has five components: 1) the model's principles; 2) its objectives; 3) management systems and mechanisms; 4) measurement and evaluation; and 5) success conditions. There are seven components in the format user manual: 1) elucidation; 2) introduction; 3) format; 4) usage procedure; 5) format assessment; 6) reference materials; and 7) appendix. High degrees of accuracy and appropriateness are found in the format evaluation results and the manual for utilizing the dual education management model to establish a society of learning about vocational skills

Keywords : Dual Education Management / Learning Society / Vocational Skills / Service Area / The Institute of Vocational Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่ต้องปรับตัวขนานใหญ่โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีด

ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เป็นแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี ระยะที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงกันยายน พ.ศ. 2570 ซึ่งการที่จะวางแผนเพื่อก้าวไปสู่อนาคตร่วมกันได้อย่างมั่นคงนั้น จำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในโลกอย่างรอบด้าน ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน อาทิ คุณภาพคนไทยส่วนใหญ่ มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูง จึงส่งผลให้การพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโก้ได้แนะนำว่าผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น กลุ่มทักษะเพื่อการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และกลุ่มทักษะเฉพาะอาชีพที่สนใจ (Sutheero, 2020)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นในด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเน้นให้มีการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นแบบโมดูล (Modular System) มีการบูรณาการวิชาสามัญและวิชาชีพในชุดวิชาชีพเดียวกัน เชื่อมโยงการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและระบบทวิภาคี รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Block Course) เพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาอย่างเข้มข้นเพื่อการมีงานทำ ส่งเสริม และสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัยเพื่อการมีงานทำ โดยบูรณาการความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันสังคมอื่น (Ministry of Education, 2022) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 เป็นสถานศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 7 สถานศึกษา ได้แก่ 1) วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ 3) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ 4) วิทยาลัยเทคนิคลำพูน 5) วิทยาลัยเทคนิคลำปาง 6) วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง และ7) วิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชินีแม่ฮ่องสอน ได้ร่วมจัดทำโครงการการจัดการศึกษาเรียนร่วมในหลักสูตรอาชีวศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) กับ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกับสถาบันการอาชีวศึกษาอื่นๆ

โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการ ครอบคลุมตำบลแม่ตื่น ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และแนวเขตรอยต่อของจังหวัดตาก นักเรียนร้อยละ 60 เป็นนักเรียนที่เป็นชาติพันธุ์ ฐานะยากจน (Maetuen Wittayakhom School, 2022) ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาต่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นต่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงได้มีการทำความร่วมมือกับวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 ถึง

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

ปัจจุบัน จัดการเรียนการสอนจำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาช่างยนต์ สาขาวิชาเทคนิคคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาช่างเชื่อมโลหะ และสาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง

จากการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉพาะวิชาชีพของผู้เรียนทวิศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกสาขาวิชาชีพ พบว่าผู้เรียนทวิศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ในสาขาวิชาชีพเดียวกัน เช่น สาขาวิชาช่างยนต์ ผู้เรียนทวิศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาชีพเฉลี่ย 2.76 ขณะที่ผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาชีพเฉลี่ย 3.32 ทั้งนี้อาจเกิดมาจากปัญหาต่างๆ ได้แก่ ผู้เรียนระบบทวิศึกษาจะต้องเรียน 2 หลักสูตรในเวลาเดียวกันซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนมากขึ้นกว่าปกติ ทำให้ต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติและฝึกงานตามเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่หลักสูตรกำหนด ประกอบกับผู้เรียนจะต้องไปฝึกงานในสถานประกอบการที่อยู่ห่างไกลจากสถานศึกษา เนื่องจากในพื้นที่ไม่มีสถานประกอบการที่ได้มาตรฐาน ทำให้มีพื้นฐานทักษะวิชาชีพน้อยกว่าผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ รวมทั้งในการจัดการศึกษาวิชาชีพในสถานศึกษาของโรงเรียนสามัญมักจะพบว่าห้องเรียนปฏิบัติงาน ไม่มีความพร้อมในการเรียนภาคปฏิบัติ รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ต่างๆ ที่ต้องขนย้ายไปใช้ในการเรียนการสอนไม่สามารถขนย้ายไปได้ทั้งหมด มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่สามารถขนย้ายไปได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนระบบทวิศึกษามีพื้นฐานทักษะวิชาชีพไม่เพียงพอในสาขาอาชีพนั้นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษายังมีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ และมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และการฝึกอบรมวิชาชีพ

จากสภาพการณ์ดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ มาสร้างเป็นรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระบบทวิศึกษามีเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ ทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทักษะวิชาชีพที่เพียงพอได้มาตรฐานของสาขาอาชีพนั้นๆ ในระดับที่สูงขึ้น สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และมีความสุข ให้สามารถขับเคลื่อนศักยภาพในการผลิตและพัฒนากำลังคน ในด้านวิชาชีพรวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

2. เพื่อสร้างรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

3. เพื่อประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 จำนวน 731 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการทวิศึกษา สถานศึกษาละ 3 คนเป็นจำนวน 129 คน ครูผู้สอนสายวิชาชีพสถานศึกษาละ 4 คนเป็นจำนวน 172 คน ครูผู้สอนสายสามัญ สถานศึกษาละ 4 คนเป็นจำนวน 172 คน ตัวแทนผู้ประกอบอาชีพในชุมชนสถานศึกษาละ 2 คนเป็นจำนวน 86 คน ผู้ปกครองของนักเรียนสถานศึกษาละ 2 คนเป็นจำนวน 86 คน และนักเรียนที่เข้าศึกษาโครงการทวิศึกษาสถานศึกษาละ 2 คนเป็นจำนวน 86 คน

2. การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 จำนวน 14 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาจำนวน 2 คน ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 2 คน ตัวแทนคณะกรรมการโครงการจำนวน 2 คน ตัวแทนครูผู้สอนสายวิชาชีพจำนวน 2 คน ตัวแทนครูผู้สอนสายสามัญจำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพในชุมชนจำนวน 2 คน และตัวแทนผู้ปกครองของผู้เรียนจำนวน 2 คน

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ซึ่งมีวิธีการสร้างดังนี้

1) กำหนดลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในเขตสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 จำนวน 80 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางอื่นๆ จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 95 ข้อ

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

2) นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.6-1.0 จำนวนทั้งสิ้น 58 ข้อที่สามารถนำมาใช้ได้ ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับคณะกรรมการดำเนินโครงการ ครูผู้สอนสายวิชาชีพ ครูผู้สอนสายสามัญ ตัวแทนผู้ประกอบอาชีพ ผู้ปกครอง นักเรียน ที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้เท่ากับ 0.91

2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีวิธีการสร้างดังนี้

1) นำผลการได้จากการสภาพปัจจุบันและปัญหาฯ ที่มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำสุดและค่าเฉลี่ยสภาพปัญหาสูงสุดมาใช้ในการสร้างประเด็นคำถามของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 โดย ใช้เป็นแบบปลายเปิด

2) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 จำนวน 731 คน ตอบแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป ส่วนการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการ ทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Srisaart, 2017) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/เป็นปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/เป็นปัญหา อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/เป็นปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/เป็นปัญหา อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/เป็นปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปเป็นรายข้อ

ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ และคู่มือการใช้ รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

ผู้ให้ข้อมูล จากสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการรวมจำนวนทั้งสิ้น 13 คน ประกอบด้วย หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนจำนวน 2 คน คณะกรรมการดำเนินการโครงการทวิศึกษาจำนวน 2 คน ครูผู้สอนสายวิชาชีพจำนวน 2 คน ครูผู้สอนสายสามัญจำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ประกอบอาชีพในชุมชนจำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพจำนวน 3 คน

เครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ร่างรูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพ ซึ่งมีวิธีการสร้างดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หาแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 โดยใช้เป็นแบบปลายเปิด

2. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านสาขาวิชาวิจัย หรือสาขาวิชาการบริหารการศึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ จำนวน 3 คน เกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ เพื่อจัดทำ (ร่าง) รูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

4. ออกแบบแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อใช้สำหรับบันทึกข้อมูลยกร่างรูปแบบ และคู่มือการใช้ รูปแบบบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

5. ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยนำ (ร่าง) รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกร่างรูปแบบฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกร่างรูปแบบ และคู่มือการใช้ รูปแบบบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

ผู้ให้ข้อมูล จากสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา ในเขตบริการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 3 คน ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการโครงการทวิศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 3 คน ตัวแทนครูผู้สอนสายวิชาชีพ จำนวน 3 คน ตัวแทนครูผู้สอนสายสามัญ จำนวน 3 คน ตัวแทนผู้ประกอบอาชีพในชุมชน จำนวน 3 คน ตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียนทวิศึกษา จำนวน 3 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 3 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 3 คน ประธานชมรมผู้ปกครองของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 3 คน ประธานชมรมผู้ปกครองของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 36 คน

เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ซึ่งมีวิธีสร้างดังนี้

1. นำผลการประชุมยกร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 มาออกแบบเป็นข้อคำถามในการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ

2. สร้างแบบตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยใช้เกณฑ์ความถูกต้อง (Accuracy) และความเหมาะสม (Propriety) โดยแบบตรวจสอบประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบ ตอนที่ 2 รายการสำหรับตรวจสอบรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบฯ เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ

3. นำแบบตรวจสอบรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบฯให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 แล้วแก้ไขให้มีความถูกต้องและเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. จัดทำแบบประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในประเด็นด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

6. ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยดำเนินการประชุมสัมมนา เพื่อประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินในการประชุม

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Srisaart, 2017) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้ /ความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้ /ความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้ /ความมีประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้ /ความมีประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้ /ความมีประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการทวิศึกษามีการปฏิบัติ/เป็นจริงโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารจัดการทวิศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือ ด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ปัญหาของการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และจากการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ได้แนวทางใน 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. แนวทางทางการบริหารจัดการทวิศึกษา เป็นแนวทางการบริหารตามรูปแบบ POSDoDiCA ได้แก่ 1) การวางแผน (P-Planning) 2) การจัดการองค์กร (O-Organizing) 3) การจัดสรรและบริหารบุคลากร (S-Staffing) 4) การปฏิบัติตามแผน (Do-Doing) 5) การอำนวยการ (Di- Directing) 6) การควบคุม (C-Controlling) 7) การปรับปรุงแก้ไข (A-Action) 2. แนวทางการดำเนินการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวทางดำเนินการตามองค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

2. ผลการพัฒนารูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 มีผลการพัฒนาดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักได้แก่

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

1) หลักการของรูปแบบ คือ “การบริหารจัดการทวิศึกษาเชิงระบบเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ บนกระบวนการบริหารแบบ POSDoDiCA”

2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ คือ “เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพของนักเรียนโครงการทวิศึกษา”

3) ระบบและกลไกการบริหารจัดการ มี 3 ด้าน คือ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input: I) ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา บุคลากร งบประมาณ วัสดุ และครุภัณฑ์ การบริหารจัดการ และสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ สถานประกอบการ ครอบครัวและชุมชน เทคโนโลยี และความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ด้านกระบวนการ (Process: P) ประกอบด้วย กระบวนการบริหารแบบ POSDoDiCA ได้แก่ 1) การวางแผน (P-Planning) 2) การจัดการองค์กร (O-Organizing) 3) การจัดสรรและบริหารบุคลากร (S-Staffing) 4) การปฏิบัติตามแผน (Do-Doing) 5) การอำนวยการ (Di- Directing) 6) การควบคุม (C-Controlling) 7) การปรับปรุงแก้ไข (A-Action) และกระบวนการดำเนินการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 3. ด้านผลผลิต (Output: O) ประกอบด้วย ผู้เรียน สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา ครอบครัวและชุมชน 4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการร่วมกันสะท้อนสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพ จากปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำข้อมูลมาร่วมกันแก้ไข ปรับปรุง และนำเสนอผลการดำเนินการเพื่อเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. ผลการสอบมาตรฐานวิชาชีพ 3. ผลการประเมินทักษะรายวิชา 4. ผลการประเมินจิตพิสัยรายวิชา 5. ผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากการดำเนินการตามโครงการทวิศึกษา 6. ผลการสะท้อนคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากการดำเนินการตามโครงการทวิศึกษา

5) เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือและข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาที่จะจัดการเรียนทวิศึกษาอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา 2. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ลงมือทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และมีโอกาสนำไปใช้ในสถานประกอบการจริง (WIL) ควบคู่กับฝึกงานในสาขาอาชีพนั้นๆ 3. บุคลากรเป็นผู้ที่มีความรู้และมีความชำนาญในวิชาที่สอน และควรมีครูมากกว่า 1 คน ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง 4. จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ วิทยาลัย และจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 5. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา ให้กำลังใจ ส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยพื้นฐานที่ได้จากการสะท้อนปัญหา และข้อเสนอแนะ แก้ไขปัญหาร่วมกัน

ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

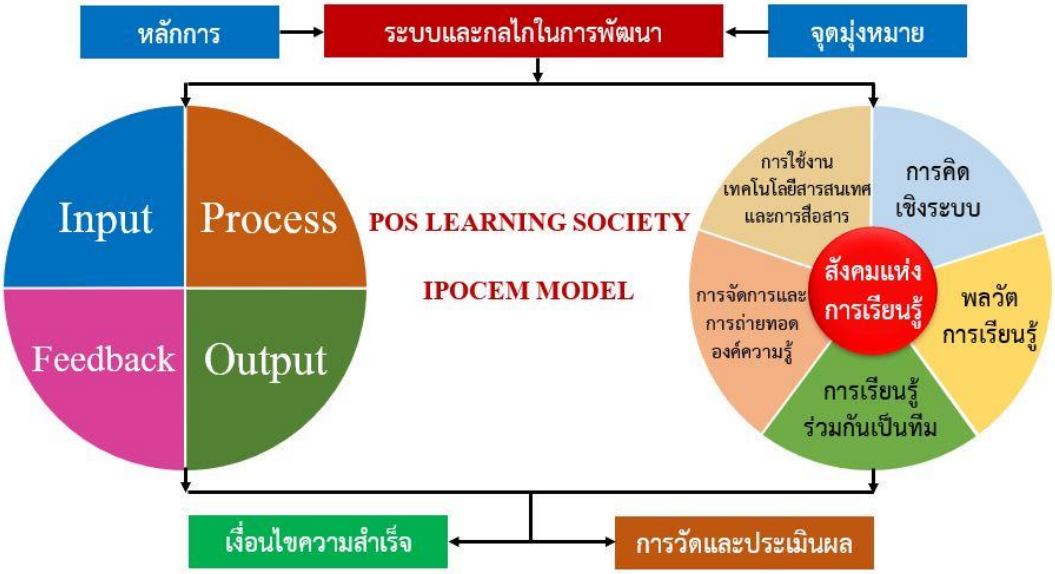

ภาพที่ 1 แผนภาพรูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 (POS LEARNING SOCIETY IPOCEM MODEL)

2.2 คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 มี 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) คำชี้แจง 2) ตอนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ ประโยชน์ของรูปแบบ และบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบ 3) ตอนที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 4) ตอนที่ 3 กระบวนการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 5) ตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 6) เอกสารอ้างอิง 7) ภาคผนวก

3. ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1

รายการที่ประเมิน	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความมีประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการของรูปแบบ	4.81	0.40	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมาย	4.86	0.35	มากที่สุด	4.92	0.28	มากที่สุด

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการที่ประเมิน	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความมีประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ระบบและกลไกการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ						
3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input: I)	4.56	0.60	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
3.2 ด้านกระบวนการ (Process: P)	4.61	0.63	มากที่สุด	4.70	0.56	มากที่สุด
3.3 ด้านผลผลิต (Output: O)	4.58	0.72	มากที่สุด	4.62	0.68	มากที่สุด
3.4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	4.64	0.68	มากที่สุด	4.69	0.67	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล	4.68	0.59	มากที่สุด	4.74	0.56	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.69	0.56	มากที่สุด	4.80	0.43	มากที่สุด
6. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการฯ	4.72	0.51	มากที่สุด	4.81	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	**4.68**	**0.56**	**มากที่สุด**	**4.76**	**0.50**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 พบว่า มีความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการทวิศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก และยังพบว่าการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนมัธยมที่ไม่มีอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และห้องปฏิบัติการทางวิชาชีพในสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอนทวิศึกษา โดยเฉพาะในประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมที่ต้องใช้อุปกรณ์และครุภัณฑ์ ชิ้นใหญ่ ราคาสูง เช่น ช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับ Boonruksa (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จังหวัดสกลนคร พบปัญหาคือ การขาดแคลนงบประมาณในการบริหารจัดการ ขาดแคลนบุคลากร ขาดแคลนสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ และห้องเรียน ส่วนการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ พบว่ามีโดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เกิดการคิดเชื่อมโยงเป็นระบบ และเรียนเป็นโครงงาน ทำให้เกิดพลวัตการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Charoensri & Boonkoum (2020) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และจากการ

ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

สัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ1 ได้แนวทางใน 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. แนวทางทางการบริหารจัดการทวิศึกษา เป็นแนวทางการบริหารตามรูปแบบ POSDoDiCA ได้แก่ 1) การวางแผน (P-Planning) 2) การจัดการองค์กร (O-Organizing) 3) การจัดสรรและบริหารบุคลากร (S-Staffing) 4) การปฏิบัติตามแผน (Do-Doing) 5) การอำนวยการ (Di- Directing) 6) การควบคุม (C-Controlling) 7) การปรับปรุงแก้ไข (A-Action) ที่เป็นเช่นนี้เพราะวิทยาลัยและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ทวิศึกษามีการประชุมในระดับผู้ปฏิบัติงานร่วมกันน้อยครั้ง เนื่องจากอยู่ห่างไกล เดินทางลำบาก ทำให้ทางวิทยาลัยเพียงส่งครูไปสอนตามรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรโดยครูจะนำวัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ช่วยสอนเท่าที่สามารถนำติดตัวไปสอนในรายวิชาได้เท่าที่จำเป็น ไม่ได้มีการประสานงานหรือขอความอนุเคราะห์จากสถานประกอบการในพื้นที่ เมื่อสอนเสร็จก็เพียงส่งผลการเรียนให้กับงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้มีแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม จึงได้รับข้อเสนอแนะให้มีแนวทางการบริหารจัดการทวิศึกษาดังกล่าว 2. แนวทางการดำเนินการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวทางดำเนินการตามองค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ที่เป็นเช่นนี้เพราะสังคมไทยในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ ทำให้เกิดรูปแบบของการเรียนรู้และแหล่งความรู้ใหม่ให้เรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้คนในยุคนี้ต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาในระบบทวิศึกษาที่โรงเรียนและวิทยาลัยอยู่ห่างไกลกันจึงต้องบริหารจัดการโดยส่งเสริมให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Charoensri & Boonkoum (2020) ที่พบว่าสภาพการณ์การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีองค์ประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ โดยคือ การคิดเชิงระบบ พลวัตการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

2. ผลการสร้างรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ได้รูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input: I) ได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก 3.2 ด้านกระบวนการ (Process: P) ได้แก่ กระบวนการบริหารแบบ POSDoDiCA และ สังคมแห่งการเรียนรู้ 3.3 ด้านผลผลิต (Output: O) ได้แก่ ผู้เรียน สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา ครอบครัวและชุมชน 3.4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 4) การวัดและประเมินผล และ5) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ Chaowakeeratiphong (2015) ที่ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตากได้องค์ประกอบ 5 ด้านได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ 3) จิตสาธารณะที่ควรพัฒนา 4) การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะและ 5) กระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ และยังสอดคล้องกับ Phoket (2021) ศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

เชียงราย เขต 4 พบว่า รูปแบบฯ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ 4) กระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน 5) ผลผลิต และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการ ทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) คำชี้แจง 2) ตอนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ ประโยชน์ของรูปแบบ และ บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบ 3) ตอนที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 4) ตอนที่ 3 กระบวนการใช้รูปแบบ 5) ตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบ 6) เอกสารอ้างอิง และ 7) ภาคผนวก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบจากแนวคิด ทฤษฎี ของนักวิชาการทั้งในประเทศและนอกประเทศมีองค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบร่วมกันได้ 7 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับ Pundan (2018) ที่กล่าวถึงส่วนประกอบของคู่มือว่ามี 6 ส่วน ได้แก่ 1) บทนำ ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ และหลักการบริหารจัดการศึกษา 3R Model 2) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา 3R Model 3) รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา 3R Model 4) วิธีการดำเนินการบริหารจัดการศึกษา 3R Model 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารจัดการศึกษา 3R Model และ 6) ภาคผนวก

3. ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในเขตบริการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 36 คน พบว่า มีความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้เพราะว่าในการพัฒนารูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการดำเนินการโครงการทวิศึกษา ครูผู้สอนในโครงการทวิศึกษา ตัวแทนสถานประกอบการ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการทวิศึกษา ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ ซึ่งสอดคล้องกับ Preewan (2016) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งพบว่า การสนับสนุนของรัฐบาลและการบริหารจัดการทุกองค์ประกอบส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งจำแนกเป็น 4 แนวทางหลัก ได้แก่ การบริหารจัดการระบบทวิภาคี ความร่วมมือ การจัดการเรียนการสอน และคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา และอาจเป็นเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 36 คน ที่ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ให้ความสำคัญกับนโยบายของ Ministry of Education (2022) จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ข้อ 4 การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 4.1 พัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แบบโมดูล (Modular System) มีการบูรณาการวิชาสามัญและวิชาชีพในชุดวิชาอาชีพเดียวกัน เชื่อมโยงการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และระบบทวิภาคี รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Block Course) เพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาอย่างเข้มข้นเพื่อการมีงานทำ

ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567 ISSN 2985-2196 (Online)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการทวิศึกษา ด้านการบริหารทรัพยากรและงบประมาณมีปัญหามากที่สุด และในการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ พบว่าด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารมีปัญหามากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรบริการด้านวัสดุและสื่อการเรียนสนับสนุนการจัดการทวิศึกษาให้อย่างเพียงพอ เหมาะสม และต่อเนื่อง

2. สถานศึกษาควรมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้านหลักสูตรแบบบูรณาการ และจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ ที่ใช้ในการดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพให้กับนักเรียนในโครงการทวิศึกษา ตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อย่างเพียงพอ และเหมาะสม

3. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทันสมัย มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. พัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนระบบทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพในระดับภาค และระดับประเทศไทย

2. ประเมินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนระบบทวิศึกษาด้านทักษะวิชาชีพของผู้เรียนทวิศึกษาในประเทศไทย

3. พัฒนารูปแบบการบริหารงบประมาณโครงการทวิศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในประเทศ

References

Boonruksa, S. (2019). **Evaluation of Inclusive Education Between Vocational Education and High School under Secondary Education Service Area Office 23 in Sakon Nakhon Province**. Master's thesis, Mahasarakham University. [In Thai]

Chaowakeeratiphong, T. (2015). The Public Mind Development Model for School Youth in Kamphaeng Phet and Tak. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal, 21**(3), 54-68. [In Thai]

Charoensri, K. & Boonkoum, W. (2020). The Learning Society Model in Schools of Nakhon Pathom City Municipality. **Journal of Education Silpakorn University, 12**(2), 90-106. [In Thai]

Vol.30 No.2 April - June 2024 ISSN 2985-2196 (Online)

Ministry of Education. (2022). **Announcement of the Ministry of Education on Policies and Emphasis of the Ministry of Education Fiscal Year 2023**. [Online]. Available : https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/ [2022, September 20]. [In Thai]

Maetuen Wittayakhom School. (2022). **History of Mae Tuen Wittayakhom School**. [Online]. Available : https://maetuen.ac.th/?page_id=2 [2022, January 30]. [In Thai]

Phoket, T. (2021). The Management Model for Development to Quality Schools of Ban Donyang School under The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. **Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology, 6**(1), 34-51. [In Thai]

Preewan, P., Baongern, C., & Wongsirasawat, C. (2016). Causal Relationship Model of Factors Affecting Dual Vocational Training Developing. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University, 10**(2), 201-214.

Pundan, P. (2018). **Handbook of Educational Management 3R Model**. [Online]. Available : https://issuu.com/spb3/docs/returns_policy_model [2020, April 30]. [In Thai]

Srisaart, B. (2017). **Preliminary research**. (10 th ed.). Bangkok : Suwiriyasan. [In Thai]

Sutheero, P. (2020). Development of Thai Teachers to 21st Century. **Journal of Graduate Saket Review, 5**(2), 20-21. [In Thai]